

Proloog

December 1941

Virginia

Virginia Mitchell keek naar haar man die de zondagse rollade aansneed en vroeg zich af of hij een verhouding had. Hij toonde meer interesse voor de manier waarop het vlees gebraden was dan voor haar. Harold was vaak de stad uit voor zijn werk en had dus gelegenheid te over om vreemd te gaan. De volgende dag zou hij alweer voor een volgende reis vertrekken. Hij legde het mes neer en knikte waardierend.

‘De rollade ziet er goed uit, Virginia. Niet te droog of te taai.’

Ze zuchtte van opluchting. ‘Ik was bang dat hij verknoeid zou zijn. De preek ging wel wat lang door.’

‘De nieuwe dominee houdt ervan stevig uit te weiden.’ Harold zond haar zijn innemende glimlach die een aandoenlijk kuiltje in zijn linkerwang veroorzaakte.

Ze had nooit met een man moeten trouwen die zo knap en intelligent was als Harold Mitchell. Ze maakte zich voortdurend zorgen dat hij een andere vrouw zou vinden die prikkelender zou zijn dan zij, iemand die haar saai en vervelend zou doen lijken. Virginia controleerde altijd zijn zakken als hij thuiskwam van een reis en doorzocht alle vakken van zijn koffer op zoek naar aanwijzingen dat hij bij een andere vrouw was geweest. Ze rook zelfs aan de boorden van zijn overhemden en de revers van zijn colbert, op

zoek naar sporen van parfum. En een of twee keer meende ze inderdaad een vreemde geur waar te nemen.

De zorgen verteerden haar zoals haar gezin het zondagse maal verteerde: Harold stapelde dikke plakken vlees op zijn bord, de negenjarige Allan werkte vorken vol aardappelpuree naar binnen en Herbert van zeven schrokte zijn pudding op alsof hij er een wedstrijd mee moest winnen. Als ze nu maar zeker wist dat Harold echt een verhouding had.

Maar wat zou ze dan doen? Ginny had er ontelbare malen over nagedacht terwijl ze zijn zakken controleerde. Ze kon hem niet verlaten – hoe moest ze zichzelf en haar zoons onderhouden? Ze zou een baan moeten vinden, maar ze had niet de opleiding om iets anders te worden dan huisvrouw.

Ze keek hoe Harold jus over zijn aardappelpuree schonk en dacht dat het misschien beter was als ze het niet zeker wist. Op die manier zou ze niet gedwongen zijn om te kiezen of ze in stilte met die wetenschap wilde leven, hem zou vergeven of hem zou verlaten. Ze vond het al moeilijk genoeg om te beslissen wat ze voor het avondeten zou maken, laat staan dat ze moest worstelen met vragen over ontrouw en vertrouwen. Ginny hield zichzelf niet voor de gek – je kon een man nooit meer vertrouwen als hij eenmaal een *schuinsmarcheerder* was geworden.

Ze had *schuinsmarcheerder* als haar nieuwste woordenboekwoord gekozen. Het was iemand van een onzedelijke levenswandel – iemand die de gewoonte had zijn echtgenote te bedriegen. Al meer dan een jaar gebruikte Ginny een woordenboek en een synoniemenwoordenboek waarmee ze probeerde haar woordenschat te vergroten, in de hoop dat ze intelligenter zou kunnen converseren met Harold en dat ze zich niet zo minderwaardig zou voelen. Ze had beide boeken gekocht tijdens het eerste en enige jaar dat ze op de universiteit gezeten had en sindsdien hadden ze alleen maar

stof staan verzamelen in de kast – op de zeldzame gelegenheden na dat zij ze gebruikte om er bloemen in te drogen. Ze had in het synoniemenwoordenboek het woord *playboy* opgezocht, omdat ze zich herinnerde dat Harold die reputatie had voordat zij elkaar ontmoetten. En van *playboy* was ze zo bij *schuinsmarcheerder* gekomen.

Was hij dat? Wilde ze dat echt weten? Ze keek hoe hij een vork vol boontjes opprikte en haar borst zwol van liefde voor hem. Als hij maar half zoveel van haar hield als zij van hem.

Harold nam, zoals gewoonlijk, het voortouw bij de tafelgesprekken en vroeg de jongens naar hun school en de padvinderij. Ginny had niets nieuws te melden over haar week. Ze voelde zich dom, saai, leeg. Haar leven was oninteressant en vervelend, dag in dag uit hetzelfde. Kon ze maar opwindende dingen doen, uitdagingen aangaan, een vrouw met visie en een doel zijn zoals Eleanor Roosevelt. Dan zou Harold geen reden hebben voor *schuinsmarcheren*.

De kaarsvlammen vervaagden toen haar ogen zich met tranen vulden. Was er wel iemand die zag hoeveel moeite ze deed om iets speciaals te maken van het zondagsmaal: met kaarsen op tafel, het goede servies en bestek, het witte damasten tafelkleed en bijpassende servetten? Zondag was de enige dag dat haar kleine gezin bij elkaar was en ze maakte er graag iets bijzonders van. Ze gingen altijd naar de kerk, met hun zondagse kleren aan. De jongens met hun colbertjes en dassen zagen er dan als kleine mannen uit. Wat Ginny betrof, hoefden Allan en Herbert niet snel groot te worden. Ze wenste dat ze nog baby's waren, of in elk geval nog mollike peuters in korte broekjes. Harold verweet haar altijd dat ze hen te veel als baby's behandelde.

Virginia zag de aardappelpuree en pudding verdwijnen en de rollade slinken tot een paar laatste restjes. Veel te snel hadden Harold en de jongens de appeltaart die ze had

gebakken al naar binnen gewerkt, om zichzelf daarna te excuseren en naar de woonkamer te gaan. Harold zuchtte terwijl hij zich met de *Sunday Times* in zijn luie stoel liet zakken. De jongens kropen over de vloer met de hond en hun stripboeken. Misschien moest zij meer doen dan alleen de hoofdlijnen van het nieuws volgen. Misschien zou ze even geïnteresseerd moeten zijn in de gebeurtenissen in Europa als Harold. Misschien zouden andere vrouwen minder verleidelijk zijn als zij de actuele gebeurtenissen met hem kon bespreken.

Maar de actuele gebeurtenissen zouden geduld moeten hebben tot ze de vaat afgewassen en afgedroogd had. Virginia keek over de lege tafel en kreeg tranen in haar ogen. Al dat werk: het tafelkleed en de servetten strijken, aardappels schillen, de bonen snijden, ervoor zorgen dat het vlees goed gekruid was en de jus geen klonters had; de taartbodem maken, appels schillen en in stukjes van dezelfde dikte snijden – anderhalf uur werk in een warme, dampende keuken en de maaltijd was binnen tweeëntwintig minuten voorbij. Het zou haar nog een uur kosten om alles weer op te ruimen. En dat was zulk *leeg* werk. Geen wonder dat Harold haar saai vond... ze vond zichzelf vreselijk saai. Ze wilde dat ze sterker was, slimmer, zelfverzekerder – zoals Eleanor Roosevelt.

Virginia droogde net de laatste pannen af toen de telefoon ging. ‘Ginny! Luister je naar de radio?’ vroeg hun buurvrouw buiten adem.

‘Nee, waarom?’

‘Zet hem maar snel aan. We zijn aangevallen!’

‘Aangevallen? Wat bedoel je?’ Maar Betty had alweer opgehangen. Ginny liep snel naar de woonkamer en stapte over Harold's uitgestrekte benen en Allans stripboeken heen terwijl ze zich naar de radio haastte. Het logge Philco-apparaat sprong met een doffe *plink* aan.

‘Wie was er aan de telefoon?’ vroeg Harold, terwijl de buizen van het toestel opwarmden.

‘Betty Parker. Ze zei dat we de radio moesten aanzetten. Iets over een aanval.’ Er klonk geruis toen Ginny aan de knop draaide tot ze ten slotte een zender had gevonden. Het duurde even voordat de woorden die de presentator op sombere toon uitsprak tot hen doordrongen.

‘Dikke rook wolkt nog steeds op boven de Amerikaanse marinebasis in Pearl Harbor, waar de Amerikaanse vloot in de Stille Oceaan voor anker ligt, en boven Hickham Field, waar volgens de berichten meer dan honderd Amerikaanse vliegtuigen op de grond vernietigd zijn. Er zijn nog steeds geen berichten over het aantal beschadigde oorlogsschepen. Tot nu toe is de dood van ten minste tweehonderd militairen bevestigd, maar de verwachting is dat het aantal slachtoffers nog zal stijgen.’

Harold liet zijn krant zakken en ging op het puntje van zijn stoel zitten. Allan keek met wijd open ogen op van zijn stripboek. ‘Wat is er gebeurd, papa?’

‘Sst... luister maar.’

‘Getuigen melden dat op de vleugels van de aanvallende vliegtuigen het symbool van de rijzende zon te zien was. Er zijn onbevestigde berichten dat de Japanners vliegdekschepen gebruikten om de vliegtuigen binnen aanvalsafstand te brengen. We herhalen nogmaals: hedenmorgen om ongeveer 7.55 uur plaatselijke tijd heeft de Japanse natie een verrassingsaanval uitgevoerd op onze Amerikaanse bases in Hawaï, die enorme verwoestingen heeft veroorzaakt. Naar verluidt voert president Roosevelt overleg met hoge beambten in Washington. De verwachting is dat hij het Congres zal vragen de oorlog te verklaren aan Japan.’

Oorlog! Het woord zond een rilling over Ginny’s rug. Wat zou er met haar kinderen gebeuren, met haar huis? Zou Harold ook op moeten komen om te vechten? Met zijn vijfendertig jaar was hij nog oproepbaar voor de militaire dienst. Ze keek rond in de kamer die een ogenblik

geleden nog zo veilig had geleken en voelde zich alsof de Japanners haar huis hadden aangevallen. De muren leken plotseling papierdun en kwetsbaar, haar kinderen broze bundels van vlees en botten, slechts een hartslag van de dood verwijderd.

‘Harold! Wat moeten we doen?’

‘Kom op, Virginia, rustig maar.’

‘Maar we zijn aangevallen! Stel dat de Japanners een invasie beginnen.’

‘Je maakt je te veel zorgen. Het is mijn taak om dit gezin te beschermen.’

‘Maar ik voel me zo hulpeloos! Ik wil iets doen!’

Hij keek haar toegeeflijk aan. ‘Ik zou wel een kop koffie lusten. Is er nog iets over?’

Koffie? Zij kon alleen maar een kop koffie zetten? Virginia realiseerde zich dat hij het meende, dat hij haar wegstuurde, en zij stapte over de hond en de verspreid liggende krantenkaternen heen om naar de keuken terug te gaan. Ze kon Harold en de jongens horen praten over het Japanse rijk en de oorlog in Europa terwijl ze de pot met het restje koffie op het fornuis zette en de pit aanstak.

‘Kom, ik zal het je op een kaart laten zien, Herbert,’ hoorde ze Harold boven het geritsel van krantenpapier uit zeggen.

De radiopresentator bleef de verwoestingen beschrijven, haar zoons stelden bezorgde vragen, en het enige wat Ginny kon doen, was in de keuken staan wachten tot de oude koffie warm was. Ze wist dat haar leven onmogelijk kon blijven zoals het altijd was geweest – alles was plotseling anders geworden. Haar land was aangevallen, en haar natie zou meegesleept worden in een nieuwe, vreselijke wereldoorlog. Ze voelde zich hulpeloos.

‘Ik wil iets doen,’ zei ze hardop.

Virginia herinnerde zich haar eerdere zorgen over Harold

die misschien een verhouding had, en plotseling leken die volkomen onbeduidend.

Helen

Helen Kimball lag in bed, luisterde naar het luiden van de kerkklokken in de verte, en zag voor het eerst in haar leven geen enkele reden om naar de zondagmorgendienst in de kerk te gaan. Vanaf deze morgen geloofde zij niet langer in God. Toen de wekker haar op de normale tijd voor de kerkgang had gewekt, had ze hem uitgezet en was vastbesloten in bed blijven liggen, terwijl ze door het raam van haar slaapkamer naar de kale wintertakken van de bomen keek. Maar nu begon het aroma van verse koffie tot haar kamer door te dringen, en ze vond het onweerstaanbaar. Helen kroop onder de lakens vandaan, deed haar ochtendjas en slippers aan en ging naar beneden, naar de grote, donkere keuken.

Minnie, de huishoudster van haar ouders, stond aan de gootsteen en neuriede terwijl ze de aardappels voor de middagmaaltijd schildte. Er prijkte een zondags hoedje op haar wollige, grijze haar en onder haar schort droeg ze haar zondagse jurk. Minnie draaide zich om toen ze Helen hoorde binnenkomen en haar donkere ogen werden groot van verbazing.

‘Nee maar, miss Helen! Ik dacht dat je al naar de kerk was, en nu loop je hier nog in je nachtjapon. Ben je ziek?’

‘Nee, ik voel me prima.’ Ze haalde een beker uit het keukenkastje en schonk koffie in. Minnie legde haar schilmesje weg en veegde haar handen af aan haar schort.

‘Dan maak ik even ontbijt voor je.’

‘Nee, ga maar verder met waar je mee bezig was. Ik maak zelf wel wat toast.’

Minnies donkere gezicht stond bezorgd. Ze keek hoe Helen twee sneetjes brood uit de broodtrommel haalde en

in de broodrooster deed. ‘Kom je niet te laat in de kerk, miss Helen?’

‘Ik ga niet.’

‘Je gaat niet? Wat ga je dan doen?’

‘Tja... ik weet eigenlijk niet wat ik de hele morgen ga doen. Maar ik weet wel dat ik geen psalmen en gezangen ga zingen, geen geloofsbelijdenis ga opzeggen en me niet door een preek heen ga gapen. Wat heeft het voor zin om naar de kerk te gaan als je er niets van gelooft?’

‘Sinds wanneer geloof jij niet meer?’

‘Weet ik niet,’ zei Helen schouderophalend. ‘Maar ik werd me er deze morgen eindelijk van bewust, en daarom besloot ik dat het beter was om thuis te blijven dan een hypocriet te zijn.’

‘Maar je kunt je geloof niet zomaar opgeven, miss Helen. Je weet toch wat de Bijbel zegt: “Wat heeft een mens eraan als hij de hele wereld wint maar er het leven bij inschiet?”’

‘Ja, ik herinner me dat vers,’ antwoordde Helen die controleerde hoe het met haar toast ging. ‘En dat is zeker op mij van toepassing. De doktoren zeggen dat ik over een paar maanden mijn vaders vermogen erf – meer geld dan ik ooit van mijn leven kan opmaken. Vooral omdat ik binnenkort vijftig word en mijn leven zeker al meer dan half voorbij is.’

Haar leven ging misschien verder, maar Helen wist dat haar ziel definitief verloren was. Die was in haar verschrompeld en al geruime tijd geleden overleden. En vanaf deze morgen kon haar dat niet meer schelen.

Toen Minnie niet antwoordde, keek Helen op. De bezorgde uitdrukking op het gezicht van de huishoudster was overgegaan in stomme verbijstering. ‘Let maar niet op mij, Minnie.’ Helen smeerde boter op haar toast. ‘Je kunt die aardappels maar beter verder schillen, of je komt zelf nog te laat in de kerk.’

‘Hoe zou ik nog aan aardappels of de kerk kunnen denken als jij zulke taal uitslaat?’

‘Beter nog, laat die aardappels maar. Ik maak het wel af. Dan heb ik nog iets zinnigs te doen.’ Ze nam haar koffie en toast mee naar de keukentafel en ging zitten.

‘Jij hebt al meer dan genoeg te doen, zoals je voor je moeder en vader zorgt.’ Minnie zette de pan met aardappelen vanuit de gootsteen op de keukentafel, zodat ze tegenover Helen kon zitten terwijl ze verder schildde. ‘Jij meent niet wat je zegt, miss Helen. Je bent alleen uitgeput, dat is alles.’

‘Nee, dat ben ik niet. Met jou en de verpleegsters in de buurt heb ik eigenlijk niet veel te doen. Ik ben eerder verveeld dan moe. Vorig jaar omstreeks deze tijd gaf ik nog les in groep twee en was de zondag een welkome rustdag voordat de volgende schoolweek begon. Nu is het gewoon net zo’n eindeloze dag als alle andere, waarop ik probeer mijn verstand niet te verliezen en niet geroosterd te worden in dit enorme, oververhitte monster van een huis. Weet je, hoe hoog ik de verwarming ook zet en hoeveel dekens ik ook op mijn moeders bed leg, ze blijft klagen dat ze het koud heeft. Volgens de kalender is het december, maar hierbinnen voelt het aan alsof het augustus is.’

‘Probeer je van onderwerp te veranderen, miss Helen?’

‘Misschien kleed ik me vandaag wel helemaal niet aan. Wie zou me zien? De verpleegsters hebben hun vrije dag en mijn ouders krijgen nooit visite. Al hun vrienden zijn dood of te oud om op ziekenbezoek te gaan.’

‘Waarom nodig je niet een paar van je eigen vrienden uit?’

Helen stond op en bracht haar bord naar het aanrecht zonder antwoord te geven. Ze had geen vrienden – maar dat was haar eigen keuze.

‘Als je het niet erg vindt, Minnie, ga ik in jouw kamer

naar de radio luisteren. Ik moet me daar verstoppen tot na de middag, voor het geval mijn vader zich vandaag goed genoeg voelt om beneden rond te dribbelen. Hij zal willen weten waarom ik spijbel van de kerk, en ik heb geen zin om uit te leggen waarom ik niet langer in God geloof.'

'Miss Helen! Ik geloof absoluut geen woord van wat je zegt! Je weet heel goed, denk ik, dat er een God is.'

'En als dat al zo is, dan lijkt mijn vader als twee druppels water op Hem. Ze zijn beiden rijk en machtig en ze vinden het allebei leuk om mensen te bespelen als de pionnen in een schaakspel. Geen van beiden heeft ooit veel liefde getoond, en alle beslissingen die ze ooit voor mij hebben genomen, dienden hun eigen belangen, niet de mijne. Samen hebben ze mijn leven kapotgemaakt.'

Minnie staaarde Helen ongelovig aan. 'Ik begin me nu grote zorgen te maken, miss Helen. Ik werk hier al meer dan twintig jaar en ik heb je nog nooit zo horen praten.'

'Ook al weet mijn vader dat hij stervende is, zijn hart is er geen spat zachter door geworden. Ik gaf mijn baan als onderwijzeres op en verhuurde mijn huis zodat ik hier in kon trekken en voor hem en moeder kon zorgen, maar hij heeft er geen greintje dankbaarheid voor getoond. Hij geeft me bevelen alsof ik een van de bedienden ben en hij maakt over de kleinste dingen ruzie.'

'Hij voelt zich niet goed, miss Helen...'

'En dus wil hij dat alle anderen zich ook ellendig voelen. Hij is altijd ontevreden, commanderend en ondankbaar. Hij herinnert me er elke dag aan dat hij mij zijn fortuin nalaat. Gisteren was ik het zo zat dat ik hem gezegd heb dat ik van plan was het tot de laatste cent weg te geven en een eenvoudig leven te gaan leiden. En misschien doe ik het ook nog.'

'Het is niet zo eenvoudig om een eenvoudig leven te leiden,' merkte Minnie op. 'Arm zijn is hard werken. Een arme

kleurling zijn is nog erger. Ik raad het je niet aan, miss Helen.'

'Ik heb het ooit al bijna gedaan, weet je, toen ik jonger was. Ik gaf dit allemaal bijna op voor een liefde.'

'En ik weet zeker dat je blij bent dat je het niet hebt gedaan. Er gebeurt weinig goeds als je met je hart denkt in plaats van met je hoofd, dat kan ik je verzekeren.'

'Misschien heb je gelijk... maar nu is het te laat. Ik zal het nooit weten.' Helen zou de rest van haar leven moeten leven met de vraag *hoe het misschien had kunnen zijn*.

Minnie sneed de aardappels in partjes en deed ze samen met het vlees, de wortels en de uien in een pan. 'Dit hier is om half één klaar,' zei ze, terwijl ze de pan in de oven schoof, 'maar jij en ik zijn nog niet klaar met dit gesprek over het geloof in God, miss Helen.' Ze maakte haar schort los, hing het aan de keukendeur en trok haar mantel aan. 'Mijn kleindochter komt me ophalen om naar de kerk te gaan. En reken er maar op dat ik vandaag voor jou zal bidden.'

'Verspil je gebeden maar niet aan mij, Minnie. De doktoren zeggen dat mijn ouders niet lang meer te leven hebben. Bid maar voor hen.'

'Ik zal voor jullie allemaal bidden,' zei ze, voordat ze de achterdeur achter zich dichttrok.

Helen verborg zich de hele morgen in de kamer van de huishoudster, maar haar vader kwam niet naar beneden. Rond het middaguur ging ze ten slotte naar boven om zich aan te kleden, om daarna Minnies stampot uit de oven te halen en haar vader een bord eten te brengen. Ze liep zijn kamer binnen en weer uit voordat hij de kans kreeg een woord tegen haar te zeggen. Ze zat een poosje alleen in de keuken in haar eigen eten te prikken en wenste dat Minnie er was om haar gezelschap te houden. Daarna sneed ze stukjes vlees, wortel en aardappel in kleine stukjes en nam een ander bord mee naar haar moeders slaapkamer.

‘Wil je dat ik je hiermee help?’ vroeg Helen.

Haar moeder hield een hand achter haar oor. ‘Wat zeg je?’

‘Heb je hulp nodig bij het eten?’

‘Nee, dat kan ik zelf. En je hoeft niet zo te schreeuwen.’

Ze ging in de stoel naast haar moeders bed zitten en trommelde met haar vingers op de armleuning. De lange middag strekte zich eindeloos voor haar uit. ‘Zal ik je iets voorlezen?’ vroeg ze ten slotte.

‘Wat zei je?’

‘Laat maar.’ Ze zou moeten schreeuwen om zich verstaanbaar te maken en zou er een hese stem aan overhouden. Ze wilde graag iets doen, de zaken in handen nemen, maar ze was machteloos. Ze zat opgesloten in een stil, liefdeloos huis, en wachtte tot iedereen dood zou gaan.

Toen ze de pijnlijke stilte niet langer kon verdragen, haalde Helen de radio uit de woonkamer naar haar moeders slaapkamer en stemde af op een zender die klassieke muziek uitzond. Halverwege het eerste deel van Beethovens derde symfonie hield de muziek abrupt op.

‘We onderbreken dit programma voor een extra nieuwsuitzending.’ De stem van de presentator maakte dat Helens hart sneller ging slaan. *‘Een woordvoerder van het Witte Huis heeft zojuist bevestigd dat Japan hedenmorgen, kort voor acht uur Hawaïaanse tijd, een verrassingsaanval vanuit de lucht heeft uitgevoerd op Amerikaanse militaire installaties op het eiland Oahu. Alle belangrijke Amerikaanse bases op de eilanden van Hawaï zijn aangevallen, waaronder ook de Amerikaanse vloot van de Stille Oceaan in Pearl Harbor.’*

‘Wat zei hij?’ vroeg Helens moeder.

‘Niets.’ Helen zette de radio snel uit. ‘Er is iets mis met de uitzending. Technische problemen.’

Helens moeder had nog slechts een paar maanden te

leven. Waarom zou ze haar laatste dagen bezwaren met dergelijk nieuws, vooral na alle andere verliezen die ze in haar leven al geleden had? Helen kon het nieuws zelf nauwelijks bevatten. Als het waar was, stond Amerika op het punt in een volgende oorlog betrokken te raken. De slachting en het bloedvergieten van de Eerste Wereldoorlog zouden herhaald worden, als een terugkerende nachtmerrie. De eerste oorlog had Helens leven al onderuit gehaald. Een tweede oorlog zou de verwoesting misschien compleet maken.

‘Je kunt beter even gaan rusten,’ zei ze tegen haar moeder. Ze hielp haar onder de enorme berg dekens en droeg de radio vervolgens naar de studeerkamer, waar ze hem weer aanzette.

‘... verschillende oorlogsbodems en mijnenvegers staan in brand en de gewonden stromen binnen bij de nooddiensten. Er gaan verhalen over matrozen die in hun kooien opgesloten zitten op zinkende schepen. Zij sliepen nog toen de eerste golf vijandelijke vliegtuigen zonder waarschuwing aanviel. Het onofficiële dodencijfer staat nu op meer dan negenhonderd en zal naar verwachting nog stijgen.’

Helen luisterde meer dan een halfuur in stille verbijstering voordat ze de radio ten slotte definitief uitdeed. Hoe kon een liefhebbende God zo’n ramp laten gebeuren? Hoe kon Hij gewoon toekijken terwijl onschuldige mannen in hun kooien stierven? Als Hij niet in staat was zoiets kwaads te verhinderen, dan was Hij niet erg machtig. En als Hij het wel had kunnen stoppen, maar ervoor koos het niet te doen, dan zag Helen niet in waarom ze haar vertrouwen in Hem zou moeten stellen.

‘Waar was U toen dit allemaal gebeurde?’ vroeg ze hardop. Maar er was geen God die haar vraag kon horen, laat staan beantwoorden.

Rosa

Rosa Bonelli werd wakker met een ernstige kater. De zon was boven de flat aan de overkant van de straat verschenen en terwijl het licht zich een weg baande door haar kamer, zond het een stekende pijn door haar schedel. Met half dichtgeknepen ogen keek ze op de wekker naast haar bed. Half elf. Wat voor dag was het? Zondag? O nee, hè? Rosa moest over een uur op haar werk zijn, en haar hoofd voelde aan alsof het een ei was dat op barsten stond.

Ze kroop uit bed, trok een ochtendjas aan over haar onderkleding en haastte zich naar de keuken in de hoop dat ze daar tomatensap zou vinden. Op de iele keukentafel stonden genoeg drankflessen om een kleine nachtclub mee te beginnen, maar in de koelkast was niets te vinden dan alleen een zurige lucht. Rosa schold, deed de deur dicht en leunde ertegenaan voor steun.

Ze vroeg zich af waar Mona was, haar waardeloze moeder. Toen herinnerde ze zich dat Mona vandaag de ontbijtdienst draaide voor een vriendin. Rosa rommelde door de keukenkastjes, op zoek naar een pakje koffie en de percolator. Ze paste ervoor op om niet te hard met de deurtjes te slaan en zo haar hoofdpijn te verergeren. De percolator begon net te pruttelen toen Bob Nog-iets, Mona's laatste klaploper van een vriendje, in zijn boxer en T-shirt in de keuken verscheen.

‘Hé, wat is dat hier voor een herrie?’ Hij grinnikte en liet zijn misvormde gebit zien. ‘Ben je kakkerlakken aan het doodmeppen of zoiets?’

‘Nee, ik zet alleen maar koffie.’ Rosa draaide zich snel om en trok haar ochtendjas strakker om zich heen. Ze hield er niet van zoals Bob altijd naar haar keek, alsof hij haar met zijn ogen uitkleedde. Ze had hem een griezel gevonden vanaf de dag dat hij bij hen was ingetrokken, en voelde zich sinds die tijd altijd ongemakkelijk met hem in de buurt –

vooral als Mona niet thuis was. Rosa had vanaf de eerste dag geweten dat hij nooit een vader voor haar zou zijn. Al haar tweeëntwintig jaren lang had ze er vergeefs op gewacht dat een van Mona's vele vriendjes zich als een vader voor haar zou ontpoppen. Het was nog niet gebeurd.

‘Wil je ook een kop als het klaar is?’ vroeg ze.

‘Ja, graag.’ Bob bleef in de deuropening staan. ‘Wauw, je bent echt een lekker klein ding.’

Ze wilde hem een dreun verkopen met een koekenpan, maar die had Mona niet. Rosa wist dat ze zich moest aankleden en weg moest zijn voordat de starende Bob zich ideeën in zijn hoofd zou halen. Ze zocht snel twee bekers op in de overvolle gootsteen en spoelde ze om.

‘Ik moet me aankleden voor mijn werk terwijl de koffie nog pruttelt,’ zei ze. ‘Pardon.’ Ze probeerde uit de keuken te glippen, maar Bob blokkeerde haar uitweg.

‘Ho, ho, waarom zo'n haast, Rosie?’

‘Het is *Rosa*, niet Rosie. En ik moet over minder dan een uur op mijn werk zijn.’

‘Het lijkt wel of je altijd ergens naartoe moet vliegen. Kunnen we niet gaan zitten en een beetje babbelen? Vrienden worden?’

‘Misschien een andere keer.’ Het lag op het puntje van haar tong om te zeggen dat ze met sint-juttemis vrienden konden worden, maar ze wilde hem niet kwaad maken nu Mona er niet was. Ze probeerde zich langs hem heen te dringen, maar hij pakte haar arm vast.

‘Ik weet heel goed dat jij wel van een lolletje houdt, Rosie. Ik heb je elke avond in de clubs zien rondrennen. Jij en ik kunnen samen heel veel lol hebben nu Mona naar haar werk is.’

‘Ik zei, een andere keer misschien!’

Bob was een grote kerel en, te oordelen naar zijn greep op haar arm, ook sterk. Rosa's hart begon harder te bonken

dan haar hoofd – en er was heel wat voor nodig om Rosa Bonelli bang te maken. Ze probeerde te bedenken wat ze moest doen, maar haar hersenen met hun kater werkten nog niet goed. Bob interpreteerde haar aarzeling als interesse en trok haar tegen zich aan.’

‘Kom hier, schatje...’

‘Nee! Laat me los, grote griezel!’ Ze knalde haar knie zo hard als ze kon omhoog en Bob sloeg kreunend van de pijn dubbel. Zodra ze zijn greep zwakker voelde worden, rukte Rosa zich los en rende naar haar slaapkamer. Ze sloeg de deur dicht en draaide hem op slot. Wat een geluk dat ze een slot had! Ze hoorde Bob dicht achter haar aan komen, door de gang. Hij beukte op de deur alsof hij hem wilde inslaan.

‘Laat me erin, jij kleine uitdaagster! Je kunt hier niet elke morgen in je ondergoed ronddansen en me dan vertellen dat je geen interesse hebt! Doe die deur open!’

Rosa schreeuwde terug en vertelde hem waar hij wat haar betrof heen kon gaan, terwijl ze snel haar serveerster-uniform en schoenen aanschoot. Elk moment kon de deur of het slot het nu begeven, en dan zou die grote onbenul binnen zijn. De enige andere uitweg was door haar raam en via de brandladder. Rosa schoof het raam open en keek naar beneden. New York lag onder een laag vieze stadssneeuw en te oordelen naar de golf koude lucht die in haar gezicht sloeg, was de temperatuur nog beneden het vriespunt. Maar haar jas en handschoenen in de kast bij de voordeur waren onbereikbaar.

Bob begon te schelden onder het beuken. ‘Doe open of ik trap die ellendige deur in!’

Rosa greep een trui, klom over de vensterbank en ging via de wiebelende brandladder naar beneden. Ze deed haar best om de afgrond van vijf verdiepingen onder haar te negeren. Er bleven stukjes roest van de ladder aan haar han-

den kleven en ze hoopte dat de oude, vervallen trap haar gewicht zou kunnen houden.

Plotseling hield de trap op. De laatste ruim anderhalve meter moest ze zich laten vallen. Haar knieën trilden zo hevig dat ze het begaven en Rosa viel als een zoutzak op de grond. Mensen keken naar haar alsof ze net uit een inrichting was ontsnapt. Ze kon zich wel voorstellen hoe ze eruitzag zonder jas, met half dichtgeknoopte kleding en ongekamde haren. Het kon haar niet schelen. Ze krabbelde overeind, bang dat Bob achter haar aan zou komen. Ze rende weg en liep de vier straten naar het restaurant waar Mona werkte in looppas.

‘Als je denkt dat je wat kunt krijgen, heb je pech,’ zei Mona toen ze Rosa zag. ‘Ik geef jou geen extra geld meer.’

‘Ik ben hier niet voor geld,’ zei Rosa met klapperende tanden. ‘Ik ben net ternauwernood ontsnapt aan die lieve Bob van jou. Hij probeerde me te grijpen en...’

‘Heb je met hem geflirt? Ik weet hoe graag jij flirt, Rosa. Ik heb je al gezegd dat je daar nog eens moeilijkheden mee zou krijgen.’

‘Ik flirtte helemaal niet! Ik probeerde een pot koffie te zetten toen hij achter me aan kwam!’

‘Dat geloof ik niet. Zo is Bob niet.’

‘Hallo! Is het je misschien opgevallen dat ik niet eens een jas aanheb? Ik moest via die ellendige brandladder naar beneden om niet verkracht te worden!’

‘Ik heb geen tijd voor die verhalen van jou, Rosa. Er zitten klanten op me te wachten. Wat wil je van me?’

‘Wat ik wil? Om te beginnen had ik de afgelopen tweentwintig jaar wel een vader kunnen gebruiken. Iemand die op me zou letten en me zou beschermen tegen griezels als die Bob. Maar dat is natuurlijk te veel gevraagd.’

Rosa draaide zich met een ruk om en rende naar de deur, voordat Mona antwoord kon geven. Onderweg naar buiten

greep ze een jas van een klant van de kapstok. Het was een lange wandeling naar het restaurant waar ze werkte en ze had alle tijd om haar tranen onder controle te krijgen voordat ze er aankwam. Ze zou naar het appartement teruggaan om haar kleren en spullen op te halen op een moment dat ze zeker wist dat Bob er niet was. Ze was vastbesloten om voorgoed te vertrekken. Daar kon ze niet meer leven.

‘Ken jij iemand die op zoek is naar een kamergenote?’ vroeg ze haar vriendin Lorraine toen ze ten slotte op haar werk was. Het was rustig in het restaurant, nog te vroeg voor de militairen van de nabijgelegen marinebasis. Rosa en Lorraine hadden dus tijd om te praten.

‘Ik zou je ergens bij mij kunnen onderbrengen,’ zei Lorraine nadat ze Rosa’s verhaal had gehoord. Ze gaf haar een zakdoek om haar ogen af te vegen. ‘Ik heb maar een kleine woning, maar we kunnen er wel iets op vinden. Je kunt niet bij zo’n ellendeling als Bob blijven wonen, dat is wel duidelijk.’

Lorraine leende Rosa wat make-up en een haarborstel. Het duurde lang voordat haar handen ophielden met trillen, zodat ze koffie kon inschenken. De hele dag keek ze nerveus naar de deur, bang dat Bob zou verschijnen om wraak te nemen. Ze dacht dat haar dienst nooit voorbij zou zijn.

Halverwege de middag stormde de jongen van het kraampje op de hoek het restaurant binnen. Hij schreeuwde zo hard dat de hele wereld het kon verstaan. ‘Hebben jullie het nieuws gehoord? Ze onderbraken net de wedstrijd van de Giants. De Japanners hebben vanmorgen Pearl Harbor gebombardeerd! Ze probeerden de hele Amerikaanse vloot tot zinken te brengen!’

‘Je bent niet goed wijs,’ merkte een klant op. ‘Japanse vliegtuigen kunnen niet zo ver vliegen. Dan komen ze zonder brandstof te zitten!’